خزه‌لر

(شعرلر مجموعه‌سی)

حسین دوزگون

خزه‌للر

(شعرلر ۱۳۸۶ – ۱۳۸۷)

حسین دوْزگوْن

تهران – ۱۳۸۸

سرشناسه: محمدزاده صدیق، حسین، ۱۳۲۴ -
عنوان و نام پدیدآور: خزه‌للر (شعرلر ۱۳۸۶- ۱۳۸۷)/ حسین دوزگون.
مشخصات نشر: تهران: تکدرخت، ۱۳۸۸. **مشخصات ظاهری:** ۸۷ص. **شابک:** ۳- ۲- ۹۰۵۴۹- ۶۰۰- ۹۷۸ **وضعیت فهرست‌نویسی:** فیپا **یادداشت:** ترکی. **موضوع:** شعر ترکی -- ایران -- قرن ۱۴ **رده‌بندی کنگره:** PL۳۱۴/م۲۳خ۴ ۱۳۸۸
رده‌بندی دیویی: ۸۹۴/۳۶۱۱ **شماره کتابشناسی ملی:** ۸۱۱۵۷۶۱

خزه‌للر

سروده‌ی: حسین دۆزگۆن

(حسین محمدزاده صدیق)

آماده‌سازی و تولید: مؤسسه‌ی دانش سهند و سبلان
نشانی: خیابان جمهوری، بعد از تقاطع سی‌تیر، جنب کوچه شیبانی، پلاک ۵۰۰، ط. همکف.
تلفن: ۶۶۷۲۵۵۵۹ – فاکس: ۶۶۷۲۷۵۵۰
ناشر: تکدرخت – سال نشر: ۱۳۸۸ – محل نشر: تهران
شمارگان: ۱۰۰۰ – نوبت چاپ: اول
شابک: ۳ – ۲ – ۹۰۵۴۹ – ۶۰۰ – ۹۷۸
ISBN:978-600-90549-2-3

سن منیم رؤیامدا گؤزل بیر قیزسان
خیاللار گؤیونده پارلاق اولدوزسان

فهرست

دوغو کروانی ۱۱
دنیز قیراغي ۱۳
یالان ۱۵
چایلاق ۱۷
دایان ۱۹
یۏل یۏلداشي............................ ۲۲
سؤز وئرمیشدین ۲۴
دان یئری ۲۶
دام دادام!................................. ۲۸
تۆرکمن قیزي ۳۰
اَهَه! ۳۲
قوی یاتیم................................. ۳۴
یئل.. ۳۶
ایتگین شعرلریم......................... ۳۸
۹۹۹.. ۴۰
بیر داها یالان............................ ۴۲
غرق اۏلدو............................... ۴۴
عجایب گۆنلر ۴۵
باریش...................................... ۴۷
خوجالي- حلبچه ۴۸

گۆمۆشۆ ۵۰
نامازیم قالیر ۵۲
ایشه باخ! ۵۴
بیر ساهاتدا ۵۶
چارا یازدیلار ۵۷
طواف ۵۸
ایلک عشقیم ۶۰
یازاندا ۶۱
یئللره وئردیم ۶۲
یوخو ۶۴
خزه‌للر ۶۶
باتلاق ۶۸
دئمیه‌جه‌گیم! ۶۹
یالان ۷۱
تنها ۷۳
صدا ۷۵
پۆتا بیگ ۷۷
یوغون ۷۹
خولیا ۸۱
شعر دفتری ۸۳
جادو قوطوسو ۸۵

جدول آسان‌خوانی متون ترکی

برای آسان‌خوانی متون ترکی، برخی تغییرات در نگارش کلمات ترکی و کلمات دخیل عربی و فارسی در این کتاب اعمال کردیم که در جدول‌های زیر نشان می‌دهیم:

۱. جدول واک‌نگاری

نشانه‌های واکه‌های ترکی	مثال	معادل حروف لاتین	
آ ، ـا	آلماق (گرفتن)	A , a	almaq
ا، ـَ ، ـه، ه	ال (دست)	Ə, ə	əl
ای، ـیـ ،ی	ایلان (مار)	İ, i	ilan
اۑ، ـۑـ ، ۑ	قۑزۑل (طلا)	I, ı	qızıl
اۆ، ـۆ، ۆ	سۆل (چپ)	O, o	sol
اؤ، ـؤ، ؤ	سؤز (سخن)	Ö, ö	söz
او، ـو، و	اولدوز (ستاره)	U, u	ulduz
اۊ، ـۊ، ۊ	دۊزمک (چیدن)	Ü, ü	düzmək
ائـ ، ـئـ ، ۂ	یئل (باد)	E, e	yel

۲. جدول آواک‌نگاری

نشانه‌های آواک‌های ترکی	مثال	معادل حروف لاتین	
ب/ بـ/ ـبـ / ـب	بوز (یخ)	B, b	buz
پ/ پـ / ـپـ/ ـپ	اؤپمک (بوسیدن)	P, p	öpmək
ت/ تـ/ ـتـ/ ـت	توی (جشن)	T, t	toy
ث/ ثـ/ ـثـ/ ـث	ثریا	S, s	Sürəyya

can	C, c	جان	ج/ جـ/ ـجـ/ ـج
çaxmaq	Ç, ç	چاخماق(آتش زنه)	چ/ چـ/ ـچـ/ ـچ
Həvva	H, h	حوّا	ح/ حـ/ ـحـ/ ـح
xaliq	X, x	خالیق	خ/ خـ/ ـخـ/ ـخ
daş	D, d	داش (سنگ)	د/ ـد
zövq	Z, z	ذؤوق	ذ/ ـذ
bir	R, r	بیر (یک)	ر/ ـر
ziğ	Z, z	زیغ (گِل)	ز/ ـز
jalə	J, j	ژاله	ژ / ـژ
sərin	S, s	سرین (خنک)	س/ ســـ/ ـــســـ/ ـس
şəhid	Ş, ş	شهید	ش/ شـــ/ ـــشـــ/ ـش
sidq	S, s	صیدق	ص/ صـــ/ ـــصـــ/ ـص
zəlalət	Z, z	ضلالت	ض/ ضـــ/ ـــضـــ/ ـض
Tur-e Sina	T, t	طور سینا	ط/ ـط
zill	Z, z	ظلّ	ظ/ ـظ
Cə`fər	`	جعفر	ع/ عـ/ ـعـ/ ـع
bağ	Ğ, ğ	باغ	غ/ غـ/ ـغـ/ ـغ
fəna	F, f	فنا	ف/ فـ/ ـفـ/ ـف
qaş	Q, q	قاش (ابرو)	ق/ قـ/ ـقـ/ ـق
kəsmək	K, k	کسمک (بریدن)	ک/ کـ/ ـکـ/ ـک
gəzmək	G, g	گزمک (گشتن)	گ/ گـ/ ـگـ/ ـگ
diləyim	Y, y	دیله‌گیم (آرزویم)	گ‌ی/ گ‌یـ/ ـگ‌یـ/ ـگ‌ی
lalə	L, l	لاله	ل/ لـ/ ـلـ/ ـل
miskin	M, m	میسکین	م/ مـ/ ـمـ/ ـم
incə	N, n	اینجه (ظریف)	ن/ نـ/ ـنـ/ ـن
vaxt	V, v	واخت (وقت)	و/ ـو
hilal	H, h	هیلال	ه/ هـ/ ـهـ/ ـه
yaban	Y,y	یابان (دشت)	ی/ یـ/ ـیـ/ ـی

دؤغو کروانی

دؤغو کروانی!
تئز اؤل،
منی بوردان گل آپار،
گل آپار
اوزاق یؤلا.
گؤم گؤی او
یاشېل داغا.
یار کنده
کاشغره،
گل آپار اوزاق یؤلا.

دؤغو کروانی!
تئز اؤل!
منی آلتون قایالار
گؤزله‌ییرلر،

یئیین اۏل!

باجارارسان بیلیرم.
دوغو کروانی
تئز اۏل!

۱۳۸۷ / ۸ /۲

دنیز قیراغي

منیم وحشی عشقیم
چۆللری آرخادا قویدو،
دنیزه ساری آخدي گۆزه‌ل
سنی من رؤیالاریمدا گزدیردیم
خیالدا جانلاندیردیم.
سۆنبۆللو زمیلری اۆتدۆم
داغدان
یالدان
قایادان کئچدیم.
بیچینچیلرین تری ایله ایسلاندیم
یایلاقلاردان چۆلله
دۆشدۆم.

منیم وحشی عشقیم

چۆللری آرخادا قويدو
دنيزه سارې آخدې گۆزەل
ايندی باليق قولاغې يېغېرام، گۆزەل!
دنيزين قېراغېندا
سنی خيالېمدا جانلاندېرېرام.

یالان

سنه یالان دئدیم
بس سن نییه ایناندېن؟
یالانسېزدا یاشایا بیله‌ردیک
دۆنیانېن ان خوشبخت وارلېغې کیمی!

سنی من
یئنی دۆنیالارا چاغېردېم
حله ایجاد ائتمه‌دیگیمیز بیر دۆنیایا!
دئدیم:« خطر ائده‌ک
بۆیۆک ایش گؤره‌ک
یئنی بیر دۆنیا گل ایجاد ائده‌ک
ایشېق بیر دۆنیا،
ایشېقلې دۆنیا
ظۆلمدن فساددان اثرسیز دۆنیا!»

سنه یالان دئدیم،
یالان!
یالانسېزدا یاشایا بیلردیک
دۆنیانېن ان خوشبخت وارلېغې کیمی!

چایلاق

چایلار آخماجا اۆلور.
آخماجا آخېر،
قایالار دوروب دیک باخېر.

منیم اسرارېمې آخماجا بیلیر
او، چایلاقلارې یووب گتیریر.

سنی چایلاقلاردا من بسله‌میشم
عشقیمی چایلاقلا
دفن ائیله‌میشم.

اسراریم چایلارېن آلتېندا قالېب.
چایلار آخماجایا دؤننده گؤزل.
سن منیم سیرریمی

آخماجادا گۆر.

آخماجا قوروماز
چای آخار دائیم.

دایان

من سنی سئویرم
نه قده‌ر بو گئجه گؤزه‌لله‌شیبسن
اوتورما گؤزه‌لیم
اوتورما بیر آن
بیر داها دور گل!

بیر بئشه،
بئش بیره!
دایان! داریخما!

اونلارین الینده تانک وار، توپ وار،
گولله وار، مرمی وار . . .
آمما سن نه قده‌ر گؤزه‌لله‌شیبسن
بیر داها دایان!
دایان،

دایان، داریخما!

بیر داها تۆپلاناق
بیر داها دایاناق
قاچمایاق،
دایاناق

من سنی سئویرم
دنیزده آی کیمی.
سنه ساریٖ آخیرام
بولودون آردیٖندان
نه کم باخیٖرسان
گل منیم هاییٖما
بیر داها دایاناق
بیر داها تۆپلاناق
قاچمایاق،
دایاناق!
دایاناق!
دایاناق!

نه قدەر بو گئجه گؤزەللـەشیبسن
اؤتورما بیر آن . . .

۱۳۸۶/۳/۲

یۇل یۇلداشې

سؤیله
گؤردۆکلرین، بیلدیکلرینه،
سؤیله کی سئویرسن،
سئویرسن منی
گل یۇل یۇلداشې اۇل
دنیزه چاتاق.
بیز اوزون یۇللارېن یۇلچوسویوق
باخ!
نه اۇلدو؟
نییه بس اوزاقدا قالدېن.
آتلان گل!
هامېنې آتلاندېرارام
هامې‌نېن الینه سیلاح وئره‌رم.

گل منه سارې
گل سنی گۇزلەيير قارا بالېقلار.
سؤيله گۇردۆكلرين
بيلديكلرينه
سؤيله کی سئويرسن،
سئويرسن منی.
من قالخېب اوجالېب.
چينار اۆلموشام
گل يۆل يۆلداشېم اۆل
دنيزه چاتاق.

سؤز وئرمیشدین

منله سن گؤزه‌لیم پئیمان ائتمیشدین،
منه سؤز وئرمیشدین.
بس نه اؤلدو عهدین؟
نییه سیندیردین اؤز عهد و پئیمانین؟

گل اؤز یایلیغینلا
گؤز یاشیمی سیل
اولدوزلار گؤیلردن دۆشه‌جک
اینان!
بیر- بیر ساللاناجاق کالاغاییندان.

ایللردیر یاغیشا سؤز وئرمیشم کی
بسله‌یم اکدیگیم گۆل نهاللاریم
گل گؤر نئجه یاغیش دؤیۆر باشیما.

نییه سیندیردین اؤز عهد و پئیمانین؟
نه دئییم یاغیشا؟
عهد و پئیمانیوا نه سؤز سؤیله‌ییم؟

منله سن گؤزه‌لیم پئیمان ائتمیشدین،
منه سؤز وئرمیشدین . . .

دان یئری

سنین اۆچۆن دان یئری وارسا
منه بۆرج وئر اۆنو
والله
– آند ایچیرم –
سنه لاپ سالیم قایتارارام.
نییه قېسقانېرسان؟
قارانلېق دۆنیادا قالمېشام ایللر
باشېمېن اۆستۆندن اسیب ساووشوب
سام یئللر
دان یئرینی هامې گۆستردی منه
آمما کیمسه
هانی؟
وئرمه‌دی کی!
سنین اۆچۆن دان یئری وارسا
منه بۆرج وئر اۆنو!

یادیندامی نئجه سرخوش ایدیک بیز
دان یئری هوەسیله
آتلانیردیق هرگۆن،
اوینایردیق هرگۆن،
یئنه مئیلیم واردیر،
هوەسیم واردیر،
قورومادي عشقیم.

سنین اۆچۆن بیرجه
دان یئری وارسا
منه بورج وئر اونو
قوی مندە سینایيم
دان یئرینی،
دان یئرینی . . .
آ . . . ه!

دام دادام!

دا دا دا،
دام دادام!
دا دام،
دام دادام!

دا دا دا،
دام دادام!
دا دام،
دام دادام!

ظۆلمۆن اؤرکه‌نینی قیراجاغام من،
دا دام،
دام دادام!

آیدین گله‌جگه چیخاجاغام من،

دا دام،
دام دادام!

ایشیقلې دۆنیانې گؤره‌جه‌گم من
دا دام،
دام دادام!

آزادجا شن عؤمۆر سۆره‌جگم من
دا دام،
دام دادام!

تۆرکمن قیزی

گؤرۆره‌م آتینی یاواش سۆرۆرسن
باشینا شالینی سالمیرسان داها
آ تۆرکمن قیزی!
گل اؤز غرورونلا
یابی دا
قیشی دا
تسخیر ائیله‌گیل
قوی شؤوقۆن بۆرۆسۆن گؤلۆن اؤزۆنۆ
سولار اۆسته اگیل
آ تۆرکمن قیزی!

آق قالا کؤکسۆمۆن بیر جاناغیدیر
سنین دادلی سؤزۆن اۆره‌ک — یاغیدیر.
آ تۆرکمن قیزی!

یاغې آتېن چاپېر درەدە دوزدە
نییە آغلېر سنین بیریجیک کؤرپەن؟
گؤرۆرەم آتېنې یاواش سۆرۆرسن
باشېنا شالېنې سالمېرسان داها!
آ تۆرکمن قېزې!

اَهَه! . . .

اهه!
لوس آنجلس،
مالمو،
گوته‌بورگ!
بسدیر داها.
گؤزلریمه یوخو گلمیر منیم هئچ
آغلاماقدان هولو کیمی اولوبلار!
سن نییه یاتمېرسان؟

اؤ گؤزل قېرمېزې گئییملی قېزېم
اؤ کؤرپه بالام!
گۆنشلی یازېم!
– ائلنازې دئییرم–
اللریم اۆستۆنده اؤلنده،
اهه!

هارا گؤنده‌ریرسن منی سن یئنه؟
بیر باخ آیاقلاریما
یوْرولدوم والله
بسدیر داها!

سنین سوسغون دوداقلارین،
منیم هولو کیمی گؤزلریم
بیرده کؤرپه اوشاغیم!
اهه!

قۆی یاتیم

نه قوروت
نه یوغورت
هئچ نه ایسته‌میرم!
دیلیم بار گتیریب،
بوغازیم توتولوب
یئمه‌گه مئیلیم یوخ!

هاوا چیسگینلی، دومانلی،
توتقوندور، مئه‌لیدیر
منیم آغ دسمالیم لکه‌لنمه‌دی
درماندان گۆل بیتدی قیراقلاریندا
. . .
قۆی یاتیم، بو قده‌ر ناغیل دانیشما
نه قوروت
نه یوغورت

هئچ نە ایستەمیرم!
یئری چېخ گئت گؤراخ!
اؤزۆنۆ سریمە!

یئل

من کؤنؤل وئرمیشم یئلین سسینه،
کؤشنه‌مه‌سینه!
نه قده‌ر اوزاقدا قالېبسان گؤزل
سنی گؤره‌نمه‌ییر منیم گؤزلریم
سیلاحلې، سیلاحسېز
گور باخېشلارېم.

ایگیینی چکمه‌ییر بورنوم‌دا، آخې!
من نه جور ایگله‌ییم؟

دادېنې دادمامېش هئچ دوداقلارېم.
اؤپمک ایسته‌ینده الینی گؤزل،
یئلپنک یاپېشېر دؤداقلارېمدان
الیم‌ده، اوجودا بارماقلارېمېن،
سنی لمس ائده‌نمیر

خیالدا، رؤیادا بئله.

اودور کی
سنی تاپشیرمیشام قولاقلاریما،
من کؤنۆل وئرمیشم یئلین سسینه،
کۆشنه‌مه‌سینه!
یئللره تاپشیر اۏ پری وجودون
قولاغیمدا منیم
قۏی هئی کۆشنه‌سین.

ایتگین شعرلریم

ایتدی منیم نئچه شعر دفتریم
بیرین قاپدې قاچدې «صالح حسینی»،
ایکیسین «محمد آزادگر»
الیمدن آلدې.
بو ایسه، هامېسې دگیل،
بیر نئچه‌سی‌ده
زنداندا قالدې.
«قالادان قالایا»
«هانې بس یۆلداشېن اۇردک»
شعر دفترلریم . . .
اۆره‌گیمدن آخان قان داملالارې
کاغاذ اۆسته سېزان
دیلک مېنجېقلارېم.

وطنده وطنسیز اۆلاندا آدام

البته، شعری‌ده ایتر.
همده، دۆستوم!
تنها قالاندا آدام،
باشېنا چۏخ ایش گلر.
آمما من بیر گئجه آنلاناجاغام.
یاغېشلې مئشه‌ده آت سۆره‌جگم.
گل بیر آز
آت سۆره‌ک
مئشه‌دن دریایا ساری
بلکه رؤیالاردا
تاپدېم ایتیگیم
شعر دفترلریم.
آتا،
ایتگین اۏغلانلارېن تاپدېغې کیمی،
من‌ده تاپایدېم کاش:
«قارا گؤزلرین»،
«شاهسون قېزې»،
«قارا گئجه‌لر»،
عنوانلې شعرلریمی.

۹۹۹

منیم توْرپاغېمدا چایلاقلار توتغوندور،
آمما دۆغورماز دگیلدیرلر.
گئجه- گۆندۆز آخېرلار
آخماجا سایاغې
یورغون گؤزلریله
گؤیلره باخېرلار
سئیر ائدیرلر هر یانې
اولدوزو، آیې،
درەنی، داغې . . .

منیم توْرپاغېمدا دنیز سوسغوندور
سیلاحلارې دا
قوینوندا یوْخ، الینده یوْخ،
آلتېندا ساخلېر.
گاهدا اؤزۆن گؤستەریر

کۏر اوغلونون آتی
دنیزدن چیخمیش کیمی.
خیالدا ایسه گؤرۆنۆر
بابکین قۏشونو گلیر
همده فاتحانه
دۆشمنی ییخمیش کیمی.

منیم تورپاغیمدا چایلاقلار توتغوندور.
آمما دوغورماز دگیلدیرلر.
دنیزه آخیرلار،
هر گئجه- گۆندۆز.
هر داملادا
۹۹۹ نۆطفه
دنیزه تؤکۆلر.

بیر داها یالان

دای سنه یالان دئیه بیلمیرم
یالانېم قورتارېب،
یالان قوْندارا بیلمیرم.

بو قده‌ر آغلاما قېز،
آغلار گؤزلر ایله منه باخما!
جانېمې یاخما!

پارچالاردا – کاغېذلاردا یازېلمېش شعرلار
هامېسې یئره تؤکۆلۆب،
آسفالتېن اوْزۆن اؤرتۆب.

بو دفعه دۆز دانېشېرام
آند ایچیرم
دای سنه یالان دئیه بیلمیرم،

یالانیم قورتاریب، گئدیب.
دای یالان قوندارا بیلمیرم.

غرق اؤلدو

منیم‌ده کؤرپه‌م ایتدی
گؤیدن یئره اولدوز دۆشنده
طالعیم دؤندۆ،
مایاغیم سؤندۆ.

گمیچی یۏلو آزاجاق
گمی توفاندان قۏپسادا
ساحیله چاتمادې.
گمی ایچینده بیر ایچیم سو یۏخدو
آمما کؤرپه‌م ائله عرشه‌ده غرق اؤلدو،
عرشه‌ده.

کؤرپه‌م ایتدی
گؤزلریمین اؤنۆنده،
گؤیدن یئره اولدوز دۆشنده.

عجایب گۆنلر

نه عجایب گۆنلره دۆشدۆک
مۏددان مۏدا
ایگیرمینجی عصرین حیلەلرینه.

نه قدەر اۏیون اۏینایاق؟
نه قدەر اۏیونا دوام ائدەک؟

نه عجایب یئرلری گؤردۆک؟
قۏناقلاريٖدا استهزا ائدیرلر!
ائو صاحیبلری دسته- دسته تاتپشمپشلار!

بیر اۏجاق‌دا یۏخدور قپزپنام،
هئچ اۏلمازسا فیکریمی قپزدپرام،
سۏیوق فیکریمی . . .

ساهاتا باخېرام، تعطیل گۆستەریر،
تقویمه باخېرام
ائومیزه دۆنۆرەم
امنیت‌سیز قاپې گۆرۆرەم
دام‌دادا نقشه‌لر چکیرلر.

نه عجایب آنلارا توش گلدیک،
گله‌جگی دۆشۆنه بیلمیرم!

بارېش

اولدوزلار آلتېندا دۏلانېرام من،
نه قده‌ر صمیمی نه قده‌ر ایستی!
ساواشدان قېراغام،
اؤلۆمدن اوزاق.
درین مئشه‌لرین ایچینه آخېب
گؤیلردن یئر اۆسته،
مایاق دۆزلدیرم آیدان اولدوزدان.

منه بیر وئرگی وئر
دینج یاشایېش،
ساکیت داورانېش.
هیجاندان اوزاق
داعوا- شاعوادان کنار،
بؤیۆک بیر وئرگی‌دیر بیزلره بارېش!

خوجالي- حلبچه

یۆلون قېراغېندا دورموش مسافر
الیله هئی منه اشاره ائدیر.
« – هارا گئده‌جکسن؟»
دئینده اونا،
« – اوزون بیر سفره گل آپار منی
منی توفانلارا میندیره‌نلرین
بورونون اوغگیلن
قوی گئدیم بورادان
گئدیم دۆنیادان!»
دئییرم.

یوخ قارداش!
من هارا، بو جاده هارا؟
یۆلو تانېمېرام
یۆلو بیلمیرم.

من اؤزۆم توفاندان گلن بیر قولام
ایلدیریم تک
آمان!
شاخاندا بۆمبالار باشیمین اۆسته
سانکی حلبچه‌یه داشناکدي گیرمیش
خوجالیدان اورا بۆمبا گتیرمیش.

– اوزون بیر سفره گل آپار منی
خوجالي . . .
حلبچه . . .
آخ!
آخ!
قوی گئدیم بورادان
گئدیم دۆنیادان

گۆمۆشۆ

یاغېردېم گۆمۆشۆ سولار اۆستۆنه
باغېرتېم گۆمۆشۆ،
سولار گۆمۆشۆ.
آی انسان!
هارانېن یۆلچوسوسان سن؟
گۆمۆشۆ سولارا کۇرپۆ سالسام من
گۆمۆشدن بیر کۇرپۆ،
سنی اۏ کۇرپۆدن کیم کئچیره‌جک؟

باشېمېن اۆستۆنده
گۆمۆشۆ اولدوز
آیاغېم آلتېندا گۆمۆشۆ بیر یئر
کۇکسۆمده قلبیم‌ده گۆمۆشۆ کیمیدیر!

منه بیر سېغناجاق
بیر پناهگاه وئر

بو یانېم تۆلکۆدۆر،
اۉ یانېم ایلان
ایتلر آرخامدادېر،
قارشېمدا جلاد.
گۆمۆشۆ بیر تۆفنگ الینده دوروب
باشېمېن اۆستۆندن بومبادېر یاغېر!
گۆمۆشۆ اولدوزلار
بۆمبایا چئوریلیر
آمان!
آی تانرېم!

نامازیم قالیر

گئجه‌نین باغریندان شیغیییب گلدین
دان یئرین یوخ ائتدین.
تۆف سنه!
تۆف سنه!
بیرده تۆف سنه!
آج کؤپک تکی‌سن.
سۆمسۆندۆن دیغا،
قانلی جاده‌لرده
قان قوسا- قوسا!

خوجالی‌نین لطیف گؤزه‌ل هاواسین
اولدوزلو یئلپیکلر
گئجه‌نین اۆزۆنه وورارکن،
قودوز ایتلر گلیب هافیلدادیلار.

اهه!
گل اونوت گئجه‌نی،
روحوم دمیر اؤلموش،
چیچکلر سولموش.

رادیو وىيىلدىر،
ایت هافىلدايىر
دان یئرین یوْخ ائتدی
گئجه قارنىندان شىغىيىب گلن
قودوز ایت.

چکیل دور قىراقدا،
نامازىم قالىر،
دان یئری سؤکۆلمۆر،
اذان سسی یوْخ!

گئجه‌نی سحره قاتمىشام بلکه،
اَه!

ایشه باخ!

بیلیرسن نه دئییر رادیو بوگۆن:
– امن کؤمنجیلری درمه‌یین داها
هاوادا بؤمبا وار
خوشه‌ای بؤمبا!

باشیمې قاوزادیم،
بورنومو چکدیم،
جیگریمه دؤلدو باریت قوْخوسو.

امن کؤمنجیلریم یئیه‌سیز قالدې
یارپاقلارې سؤلدو،
رنگی سارالدې!

رادیو بی. بی. سی

مندن دانیشیر
ایشه باخ!

بیر ساهاتدا

بیر ساهات بوندان قاباق گیردی شه‌هره
بیر ساهات سۆنرا، بیلدی
کی
هایاندان یئل اسیر!

قۆی دوزه‌لدیم انشاوی:
یئل ها طرفدن اسیر!

مندن فارسجا سوروشوردو کی:
« – باد از کدام طرف می‌آید!»
من بیلمه‌دیم.
عصرین نابغه‌سی،
بیر ساهاتدا بیلدی،
لاپ بیر ساهاتدا.

چارا یازدېلار

لاله‌نین باغرېنې قارا یازانلار
منیم طالعیمی هارا یازدېلار؟
قره‌نفیل قوخوسون چکمه‌دیم بیردم،
قلبیمین باشېنا یارا یازدېلار.

سنه هاردان دئییم
هاردان دانېشېم؟
ایسترسن دیلبردن، یاردان دانېشېم!
دردیمه یارېمېن وحی کلامېن
بیر درمان یازدېلار
چارا یازدېلار.

طواف

گۆنش اوتانېردې
باشې اۆستۆندن قاچېب گیزلەنیردی
سانکی اولدوزدور او
یاداکی آیدېر،
گۆندۆز گۆن ایشېغېندان اوتانان کیمی.

باشې اگیلمیشدیر، آمما اوجا دورموش،
دۏداغې قورو، دیلینده دوعا،
اسیردی ان گۆزەل بدنی اونون
دار آغاجېندان.
عاشورا گۆنۆنده
گۆن اۏرتاسېندا،
گۆیده هئیکل کیمی
هاوالانېردې.

آشاغېدا سالدات
ات اۆچۆن بوینونو اگن ایت کیمی
«صحرا محکمه‌سی» تبریزده قورموش
فرمان وئریردی:
هاف! هاف!
گؤیلردن اۆستۆنه سلام یاغېردې
«ثقة الاسلام»ـېن.

بیزده بۆتۆن نوه‌لرین تک
گله‌جک گۆنلرین سلاملاریله
گؤزل آیاقلارېنې اؤپۆرۆک شهید!
«کریم صافی» قالخېب مزاردان بوگۆن
قیامت قوپارېر
طواف ائله‌ییر!

ایلک عشقیم

ایندی رؤیالاردا گزیرم سنی
اؤزۆم خیالدا یاشایان کیمی.

ایسته‌دیگیم کیمی یاشایانمادېم
عؤمرۆمۆن گۆنلری خزه‌له دؤندۆ
باشېما ساورولدو.

کاشکی هئچ بو قدەر سۆرۆنمه‌سئیدیم
کاشکی قالماسایدېم
ایلک عشقیمله بیر گۆن
انگین رؤیالارا
قوْشولا بیلسئیدیم.

یازاندا

من یازاندا اؤلور
یازاندا گلیر،
یازاندا یاشاییر:
همی «بیلگه قاغان»،
همی «گؤل تیگین».

یئللره وئردیم

من سنه بیر دسته گۆل باغلامیشدیم
ارمغان ائده‌م.
اۇزۆمۆ داغلارا داشلارا سالدیم
توفانلاردان کئچدیم
دنیزدن آشدیم
سنه چاتدیم
آمما
یئل اسدی
الیمدن گۆللری قاپدی!
سنه گۇزل گۆنلر آرزولاییردیم
گۇزه‌لیم!
نه قده‌ر چیرپینیردیم
کاشکی بیلسئیدین.

بیر گۆن قاغام دئدی:

«– داغا چېخ! داغدان يئن!
دنيزده توفانا بوراخ اۆزۆنۆ!
قۆی گل نسيللر گۆنشی گۆرسۆن
گۆنشله دۆغسون!
بير دسته گۆل آپار، گۆنشه ساری
چاتدېر اونلارا!»

قاغامېن سۆزۆنۆ چۆله سالمادېم،
آلدېم تاپشېرېغېن،
آمما يۆلدا، گوزەل!
يئللره وئرديم.

یوخو

یوخودا گؤرۆردۆم
سنه من سعادت گتیره‌جه‌گم
اوْغرو پشیکلری،
تلیسلر ایچینده آزدیراجاغام
ایتیره‌جه‌گم!

یوخودا گؤرۆردۆم
شنلیک گتیرمیشم، شادلیق وئرمیشم
سن‌ده اوینایپرسان جنت باغیندا
آمما افسوس!
بۆتۆن بو آرزولاریم
گؤزۆمده قالدي!

ایندی هئچ یوخودا گلمیر گؤزۆمه!

یوخساکی بو قدەر
سرسملەمزدیم.

خزەللر

بو اۇلۆم یئلی‌دیر گیرمیش باغچاما.
گۆلۆشلر قورودو
دۏداق اوچوقلادیٛ،
سو آخدیٛ گۆللری سۆپۆردۆ، یودو،
گۆللرین پریسی چیٛخالیٛ باغدان.

قوشلار های- کۆی سالدیٛ
یاپراقلار ساپ- ساریٛ سریلدی یئره
گزدیم باشدان باشا، بیر زاد تاپمادیٛم،
اللریم بوش قالدیٛ،
گۆللرین پریسی چیٛخالیٛ باغدان.

منه افسوسلار اۏلسون
اۏنا حئییفلر،
قۏخویا بیلمەدیم، مرجان قۏخوسون

گزدیمسه کۈللارىن گۆل نهاللارىن
ایگلیه بیلمەدیم هئچ بیریسینی،
گۆللرین پریسی باغدان چىخالى.

خزەل آراسىندا خزەله دۈندۆم،
یان- یۈرەمی بۆتۆن خزەل بۆرۆدۆ.
خزەللر باغچانی اللره آلدى،
گۆللرین پریسی باغدان چىخالى.

باتلاق

باتلاقدا نه اوْلار؟
سؤیله‌سنسه!
دوْلان، دۆشۆن، سؤیله!
باتلاقدا نه وار؟
اؤجک- بؤجکدن باشقا؟

خزەلده باتلاغین اۆزۆنده قالیر،
گۆنشی امسه‌ده،
یئنه‌ده باتلاقدیر!
اؤجک- بؤجکدن باشقا
بئجرتدیگی یوْخ،
بئجه‌رنی‌ده یوْخدور.

دئمیه‌جه‌گیم!

گئجه بیر یوخو گؤرمۆشم
دئیه بیلمیرم.
کیپریکلریم یانېر، اؤدلانېر،
بیر- بیره چالېرام
هانې بس گؤردۆگۆم؟
سئودیگیم؟
کؤنۆل وئردیگیم؟

بونلار افسانه‌می؟
من گؤردۆم،
من سئودیم،
من کؤنۆل وئردیم!

یالانمې بونلار؟
آلداندېممې من؟

آخې گؤرمه‌گی، سئومه‌گی، کؤنۆل وئرمه‌گی،
من یالان سایمازدېم
آلدانېش‌دا مندن اوزاق دورارډې،
اؤزۆمۆ بیر پارچا اؤد سایاردېم من.

ایندی سن دئیرسن
هامېسې افسانه ایمیش!

یالان،
همده آلدانېش ایمیش!

آمما منیم کیپریکلریم یانېر، اودلانېر
گئجه بیر یوخو گؤرمۆشم
داها سنه دئیه بیلمیرم!
دئمه‌رم،
یوخ،
دئمیه‌جه‌گم!

یالان

ییغېشدېر اؤزۆنۆ
نه قدەر ایچیرسن بو زهر ماری؟
سنه مأیوس دئمک
اۆمیدسیز دئمک‌ده
چتیندیر حله.
اۆمیدسیزلیگینی هئچ گؤسترمه سن
ضایع اؤلماغېنې گؤرۆرەم آمما.

اؤ زامان‌دا یالان دئییردین،
ایندی‌ده یالان دئییرسن!
اؤ زامانکې اومیدین
یالان ایدی البت.
ایندی ایسه
اۆمیدسیزلیگین
یئنه‌ده یالاندېر.

دؤن باخ پنجره‌دن
خیاوانلارین اۆزۆ
حله‌ده قاندیر.

ییغیشدیر اؤزۆنۆ،
بلکه‌ده بو دفعه
دۆغرو– دۆزگۆن گؤردۆن
هر نه‌یی.
بلکه دویدون یایی، قیشی، باهاری
نه قده‌ر ایچیرسن بو زهر ماری؟

تنها

باغچامېز نه قده‌ر تنها قالېبدېر
سویو غمگین
گۆلۆ
چیچه‌گی غمگین.
قورباغاسې‌دا غمگین قورولداماقدا
پروانه‌سی‌ده حالسېز،
اؤجه‌گی، بؤجه‌گی غمگین.

اسنه‌ییر چیچکلر، اسنه‌ییر گۆللر،
منه دئییرلر کی:
«– داها سن ایشینی گؤردۆن قورتاردې
داها سندن کئچیب
سندن قورتارېب!
سن ایشینی گؤردۆن،
چکیل قېراغا

چکیل قیراغا . . . »

باغچامیز تکی من‌ده تنها قالمیشام،
خزه‌للر آلیبدیر اطرافیم گؤزه‌ل!

صدا

سندن سونرا گؤزه‌ل،
بۆلبۆللر اؤتمه‌دی، گۆللر آچمادې،
باغچانېن ایچیندن
اؤجک – بؤجه‌گین‌ده سسی کسیلدی!

توپون تانکېن سسی بورودو هریانې
بارېشېن صداسې هانې؟
سسله‌دیم سنی،
جواب آلمادېم.
باشلادېم ناله‌نی، آه و فغانی.
آمما نه فایداکی داها سندن گؤزه‌ل
سس یوخ، صدا یوخ!

آمما باغچامېزېن دال طرفیندن
کسیلمه‌دی سسی

گۆللـەنین، مرمی‌نین،

پارتلاییشین‌دا . . .

پۆتا بیگ

پۆتا بیگ،
نه آغېرلاشېبدېر، متینلەشیبدیر!
یۆل گئدندە،
ائله آیاق گۆتۆرۆر
کی
یاش آغاجلار تیترەییر!
بو نه سوسغونلوقدور،
نه حالدېر آخې،
بو باشدان او باشا
بۆرۆیۆب مئشەنی!
نه وار سس– سمیر
نه بیر یئل اسیر.
پۆتا بیگ
گۆزلۆگۆ گۆزۆندە،
بۆرکۆ باشېندا،

آغېر- آغېر آددېم گؤرتۆرۆر، گئدیر،
آمما دۆگۆن یؤخدور اۇنون قاشېندا.
عجب متینله‌شیبدیر
پؤتا بیگ!

یوْغون

قاودې، قاودې، بۆتۆن قارانقوشلارې،
داغېتدې هامېسېن.
باغچامېز بوْش قالدې باهاردا، یازدا.
گؤز نئچه ایل کئچیر، گؤر نئچه مدت،
هئچ غم‌ده یئمه‌دی بیر آزدا اۇلسون.

ایندی اۇ چاتېبدېر یئتمیش یاشېنا
دؤنۆب مدفوع یاپان یوغون ماشېنا
کۆل اۇلسون باشېنا!

۴۰ ایل بوندان قاباق
۱۳۴۷ — ده
لاپ ائله بوگۆنده
ساغدان سوْلا، سوْلدان ساغا
وار گل ائدیردی.

اۆزۆردۆ گاه ساغدا، گاه سۆلدا،
سودان چېخېردی،
سویا باتېردې،
الینده بیر سۆپنگ
نیسگیللی، قېوېرجېق قارانقوشلارا
هی داش آتېردې.
ایندی گۆزۆنده بیر گۆزلۆگوده وار
یئنه وار- گل ائدیر،
یوخ،
وار- گل ائدیلیر،
یېرغالانا- یېرغالانا
یاش مئشه‌لرده.

خولیا

دنیز قورتاراندا سما باشلاییر،
اولدوزلار بیر به بیر سودا چیمیرلر.
یالان آیاق توتوب اسنده،
دئییر:
– گؤیدن آخدې منیم طالع اولدوزوم!
مین ایللیک اؤلۆ تک
نه باخېرسان گؤیه‌سن، سرین– سرین!
سمایا بئله‌می چېخاجاقسان سن؟

اولدوز یئنسه‌ده، قالخېر،
اولدوز، اولدوزدور!
سنی خولیا باسېر،
تیریئکی کیمی
بیری مین گؤرۆرسن،
مینی بلکه بیر!

بئله یاشاماقدان نیّتین نه‌دیر؟
نه دنیزه جومدون،
نه سمایا قالخدېن!
آمما خیال یوخ،
خولیالارېندا
گؤیدن دنیزه‌ده آخدي طالع اولدوزون!

شعر دفتری

گؤزلرین اؤلمۆشلر، باخیشین اؤلمۆش!
ساچدا اوزالتمیشسان
کئچمیش «هیپی»لر تک!
آی نامرد!
من سنی هر زامان سئودیم
دئدیم گنجلیگیمی
سنینله
پایلاشمیشام!
«شعر دفتری»می چالدین گنجلیگینده.
۱۳۴۹- دا
اۆتوز سگکیز ایل بوندان قاباق،
باخ!
نه دئییرسن ایندی.
یادیندامی «صالح!»
۲۰۰ واراقلی «معتقدی» مارکالی بیر دفتر؟

ایچینده لاله‌لر، بالیقلار، اولدوزلار، گۆللر، چیچکلـر .
. .
لاله‌زار بیر سما
اولدوزلو دنیز . . .
دئدین:
«- وئر اۇخویوم، صاباح گتیرره‌م!»
آللاهین صاباحی قورتارماز آخی!
سنی یۇخدان وارا گتیردیم،
یاراتدیم،
بئجرتدیم،
همده ایجاد ائتدیم.
سن، یارادانینی
واردان یۇخامی چیخارماق
ایسترمیشسن!
وار کی یۇخا چیخماز،
وار، وار همیشه.
یۇخ کی اثبات اۇلماز،
وار، وار همیشه.

جادو قوطوسو

آی جادو قوطوسو
بو نه آجې طالع
بو نه سرنوشت؟
سنی قوردومسادا،
سنده بیرجه تیکه
نییه پاییم یوخ!
آيې– اولدوزودا کشف ائتدیمسه من،
سنده آیېم یوخ!
هر کسی بگندیم، هر کسی سایدېم،
سنده عددیم یوخ، سنده سایېم یوخ!
آنام دئییر:
«– بالا بو نه دانېشېر؟
دۆشۆنمۆرم،
ترجۆمه ائله!»

بورا نه‌یه گلدین
آی جادو قوطوسو؟
آنام هشتاد ایل بوردا یاشادې
آمما
بوگۆن سنین دیلینی باشا دۆشمه‌ییر!

بو نه آجې طالع
بو نه سرنوشت؟
آی جادو قوطوسو،
آی تیلی‌ویزیون!

باشقا شعر مجموعه‌لری:

صمد بهرنگی منظومه‌سی (۱۳۴۷).

کیچیک شعرلر (۱۳۵۷).

مجموعه (دؤرد شاعیر ایله بیرلیکده- ۱۳۵۹).

اوچغون داخما (۱۳۶۰).

باکي لوحه‌لری (۱۳۶۲).

یورد غزللری (۱۳۶۴).

قاشقایی لوحه‌لری (۱۳۷۶).

زنگان لوحه‌لری (۱۳۷۷).

تبریز یوللاریندا (۱۳۸۰).

اردبیل لوحه‌لری (۱۳۸۱).

گۆللر آچاجاق (توپلایان: رضا همراز – ۱۳۸۲).

بیربؤلۆک دۆرنا (توپلایان: ص. ائل اوْغلو- ۱۳۸۳).

شیخ محمد خیابانی منظومه‌سی (۱۳۸۴).

آناما هدیه (۱۳۸۷).

HÜSEYİN DÜZGÜN

X Ə Z Ə L L Ə R

(şe’rlər 2005- 2006)

Tehran
2009